

Perfected Pans

פרשת קרח תש"פ

were with Korah, and the entire wealth. ³³ They and all that was theirs descended alive to the pit; the earth covered them over and they were lost from among the congregation. ³⁴ All Israel that was around them fled at their sound, for they said, "Lest the earth swallow us!"

³⁵ A flame came forth from HASHEM and consumed the two hundred and fifty men who were offering the incense.

¹ HASHEM spoke to Moses, saying, ² "Say to Elazar son of Aaron the Kohen and let him pick up the fire-pans from amid the fire — and he should throw away the flame — for they have become holy. ³ As for the fire-pans of these sinners against their souls — they shall make

them hammered-out sheets as a covering for the Altar, for they offered them before HASHEM, so they became holy; they shall be for a sign to the Children of Israel." ⁴ Elazar the Kohen took the copper fire-pans that the consumed ones had offered and hammered them out as a covering for the Altar, ⁵ as a reminder to the Children of Israel, so that no alien who is not of the offspring of Aaron shall draw near to bring up the smoke of incense before HASHEM, that he not be like Korah and his assembly, as HASHEM spoke about him through Moses.

² protest and confirmation. All major events should be signposts of the future, and to that end God commanded that the remains of the tragedy should be used as a permanent reminder of that catastrophic error in judgment and failure of belief. But far from putting a conclusive end to the rebellion, the miraculous demise of Korah and his followers gave birth to a new protest, for the people were not yet ready to accept what their own eyes had seen. The result was that Aaron was put to a new test, the outcome of which demonstrated not merely the shortcomings of others, as had happened to Korah's company, but showed Aaron to be the epitome of goodness and flourishing growth.

² 2. אֶל-אֶלְעָזָר — To Elazar. This task was not assigned to Aaron because it was not fitting for the Kohen Gadol, or because — since he had been the instrument of their death — it would not have been proper for him to be the one to dispose of their censers (Or HaChaim).

בי קדשו — For they have become holy. The two hundred-fifty men had sanctified the censers for use in their ill-fated incense service (Rashi). Ordinarily sanctification for a self-

3 Ramban - Artscoll

[What became holy and what made them holy? Ramban first quotes Rashi's explanation:]
and — והם אֶסוּרִין בְּהִנָּאָה שֶׁבָּבֶר עֲשׂוּמִים לְפָנֶי שַׁרֵת¹ — Scripture is referring to the fire-pans, and they are forbidden for benefit since they were already made into sacred service vessels.²
The above is a quote from Rashi.

[Ramban questions Rashi's interpretation:]
But I do not know a reason for this prohibition against benefit to apply here, — שֶׁהָיָה קִטְרֵת וְנִדָּה הַקְּרִיבֹו — for it was an alien incense that they (i.e., Korah and the two-hundred-fifty rebels) offered,³ — וְזָר שֶׁעָשָׂה לְפָנֶי שַׁרֵת לְהַקְרִיב בְּחוּץ בְּאֶסוּרֵי אֵינֹו מִקְדָּשׁ⁴ — and in the case of a layman⁴ who made something into a service vessel in order to bring an offering in it outside of the Sanctuary courtyard, [the vessel] does not become holy.⁵

[Ramban offers a possible answer to his question on Rashi:]
However, it is possible to say that because they did so at the command of Moses, [the vessels] became holy, — כִּי הָיָה הַקְּדִישׁוֹ אוֹתָם לְשָׁמַיִם — because they sanctified them for the sake of Heaven, — הַאֵלֹהִים בְּאֵשׁ וְתַהֲוִינָהּ הַמַּחֲתוּת — since they thought that God would answer them by sending down a fire from heaven and that these fire-pans would therefore be service utensils in the Tent of Meeting forever.⁶

[Ramban presents his own view as to how the fire-pans became holy:]
But what is most sound in my view — והִנָּחוּן בְּעֵינַי — is that Scripture is saying (in v. 3): for they offered them before HASHEM, so they have become holy to be for a sign to the Children of Israel; — כִּי הָיָה הַקְּדִישׁוֹ אוֹתָם מֵעַתָּה — this means to say: I have made them holy from the moment they offered them before Me so that they shall be for a sign to the Children of Israel.⁷

36
6. I.e., this "service" that the two-hundred-fifty men had done with the fire-pans was not "alien," since Moses had commanded it. And although this unusual service, albeit "commanded," was not one that would ordinarily have sanctified the vessel used for it, their intent was that these fire-pans would be used permanently as sacred service vessels in the Tabernacle. Therefore, the service performed by these men served to sanctify the vessels.

7. According to Ramban, it is not the sinners or their service that sanctified the fire-pans. It is God Who sanctified them to be a sign for the Children of Israel. There are not two stages here: the fire-pans became holy and therefore they are to be used as a covering for the Altar. Rather, God has made them holy to be a covering for the Altar as a sign to the Children of Israel. (It also seems likely that Ramban means to render the phrase כִּי הָיָה הַקְּדִישׁוֹ לְפָנֶי ה' as "when" they offered them before HASHEM.)

עבודה פרשת קרח עבודה 5 ריח אמת קרח תורת 166

ואת האש ורה הלאה כי קדשו וגו' כי הקריבם לפני ה' ויקדשו. פרש"י הק, כי קדשו המתמות, ואסורין צהנאה, שהרי עשאוים כלי שרת. ודקדק הרמב"ן הק' על זה, כי לכאורה היטה קטורת זו קטורת זרה, כי הקריבניהו צהיסור, וקטורת זרה אינה קודש, ואינה מקדשת את הכלי להיות כלי שרת.

גם ז"צ, הרי צכמה מקומות מזיני, שאין הקצ"ה חפץ להזכיר דבר עבירה צעת העבודה, כי אין קטיגור נעשה סניגור, ולמה כאן צוה הקצ"ה לעשות מחמת אלו רקועי פחים ציפוי למזבח.

ואת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו. ז"צ הענין צוה, מה שזוה להם להקטיר קטורת, למה דייקא על ידי עבודה זו, צא לצרר להם מי האיש אשר יצטרר ה'.

גם דקדקו המפרשים, הרי משה רבינו היה עושה כל מה שצרכתו להגיל את צני ישראל, ולהמתיק הדינים מעליהם, והיאך צוה אותם כאן, לעשות עבודה כזאת, אשר צודאי יצטרר על ידה.

להלן צפרשה כמיב (ח) אמר אל אלעזר ויירם את המחתות מבין השרפה

והיה האיש אשר אבחר בו טטוהו יפרח. לכאורה כלשון המוש. למה כתיב אבחר כלשון עתיד בלא כפי הצדקה. טענת קרח היה. כיוון שצברא האדם להיות בולך ועולה ממזריגים למזריגים. וכל אדם

יוכל לצא עד למזריגים כיוצר גדול. איך מדוע לא יוכל גם הוא לצא למזריגים הכבוים. צברא מטענת כי כל העדה כולם קדושים וגו'. ותשובת הש"י היה. כי הן אמת שכן הוא. כלל אל הצבוים אין ציכולת שום אדם לצא ממשוה שצבחר אהרן וצניו. כדאיתא (במז"ה פרשהבא). עד שלא נתקדש אהרן היו כל ישראל ראויין. ומשנתקדש נפסלו. ואיך היה ראוי

RASHI EXPLAINS THAT WHEN MOSHE ASCENDED TO Heaven to receive the Torah, the Angel of Death revealed to him the power of *ketores* to halt deadly plagues.²¹² Rashi further explains that Hashem specifically wanted the *ketores* to be the means of Bnei Yisrael's salvation from the plague, since it had earlier been the cause of death for Nadav, Avihu, and Korach's followers. Hashem wanted Bnei Yisrael to realize that it was not *ketores* that brought death, since it was equally potent to save life. Rather, it was their sins that had cause their death.

9

וכן אומרים חז"ל: "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: מנין שמברכין על הריח? שנאמר 'כל הנשמה תהלל יי' - איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו? הוי' אומר זה הריח" (ברכות מג ע"ב). הריח אינו מוסיף לגוף דבר, אין בו כל תוספת של חיות, זה פשוט דבר שמבטא תענוג.

כח הסיטרא אחרא - להראות שהיא עשתה

בעת 'מלחמת סיני' התבטא אחד מגדולי הדור זצ"ל, שכל הנצחונות של ה'ציונים' מגיעים מהסיטרא אחרא, לא מצד הקדושה. אך מרן הרב מבריסק זצ"ל אמר מהלך אחר בענין.

10

עיקר עבודת הסט"א - בתענוגים!

הקב"ה משפיע עלינו חסדים מרובים, אלא שמאחר וכבר התרגלנו למציאותם של כל מיני הפצים בעולם, מציאותם כבר אינה גורמת לנו לחשוב עליהם ולהתפעל מהם.

לדוגמא: בית, מיטה, כסא, שולחן ומנורה וכדומה - סוגי הפצים שנמצאים לרוב אצל כל אחד, דוקא בגלל חיותם כה שכיחים - הם כבר אינם מעוררים אותנו לחשוב שהשי"ת עשאים, וממילא הסט"א לא חייבת לחתום עליהם את החתימה שלה - בין כה וכה איננו מייחסים אותם לבורא עולם.

אבל כשמגיע 'תענוג', שהוא דבר שמצד עצמו ניכר בו שהקב"ה נותנו לנו על מנת להתענג על ה', כאן הסט"א זועקת "כולו שלי"!

התענוג הוא רגש המיוחד להשי"ת, ולכן הסט"א מוכרחת לתפוס את הבעלות עליו במאט האחוים, ואין לך דבר שמסתיר את בורא העולם כמו הרגע שאדם נכנס לתוך דבר הנקרא תענוג. באותו רגע הוא שוכח את הבורא-עולם - "וישמן ישורון ויבעט" (דברים לב, טו). מדוע? כי כאן צועקת הסט"א בכל כוחה "כולו שלי"!

העבודה הנמרצת ביותר שלנו היא לייחס את התענוג לקב"ה. כלומר שהתענוג לא יהיה תענוג גשמי, אלא "להתענג על ה'". דבר ראשון יש למצוא את ההנאה והתענוג הטמונים בלימוד התורה, וכמו"כ במצוות ובתפילה.

כל אחד מכיר את התענוג הטמון בתפילה. הרמב"ם במכתב לבנו מתאר את התפילה של ראש השנה, וכך הוא כותב: בתפילת ר"ה הנך סוגר את העינים, ובוכה לפני הקב"ה ומתענג. אין תענוג בכל העולם כולו הגדול מהתענוג שיש לאדם בשעה שהגיע למצב בו הוא מדבר עם השי"ת!

גם כשנזקק אדם להתענג תענוג גשמי של אכילה ושתייה - יראה שתענוגו יהיה בבחינת "להתענג על ה'", להרגיש שהשי"ת עומד עליו ונותן לו, כי זוהי בעצם המטרה שלשמה יצר הקב"ה את אותו תענוג גשמי, וכמו שכתב המס"י (בסוף פ"א): "והנאות העולם אין ראוי שתהיה לו אלא לסיוע ועזר בלבד, לשתהיה לו נחת רוח וישוב הדעת, למען יוכל לפנות לבו אל העבודה הזאת המוטלת עליו".

זוהי הנקודה שהיא ממש מהשי"ת, ולכן דוקא בה הסט"א מכניסה את עצמה יותר מהכל.

ע"י הקטורת - "הרי לכם תשיש החביב מן הכל, הוא הקטורת חביבה מן כל הקרבנות, וסם המוות נתון לתוכו וכו', 'והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש'" (במד"ר פי"ה, ח). ומבואר עוד בגמ' (יומא מד ע"א) שהקטורת מכפרת על עוון לשה"ר, ומצילה מיצר הרע ועבודת כוכבים.

וברש"י בהמשך, על הפסוק "ויעמוד בין המתים" מובא: "דבר אחר, למה בקטורת? לפי שהיו ישראל מליזין ומרגנים אחר הקטורת לומר סם המוות הוא - על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש, אמר הקב"ה: 'תראו שעוצר מגפה הוא, והחטא הוא הממית'". היה זה סוד שגילה מלאך המוות למשה רבינו - שקטורת עוצרת את מלאך המוות.

* בקטורת טמונים כוחות מאוד מיוחדים: מצד אחד היא עוצרת מגיפה, אך דוקא לרוב חשיבותה, אם משתמשים בה שלא כהוגן - מיתה תלויה בה!

* כנראה שזוהו כלי עצום, כלי מלחמה נגד היצר הרע שנלחמים אתו ממש פנים אל פנים, וכשנלחמים פנים אל פנים הסכנה עצומה, כי אם מתרשלים במלחמה הוא עלול לפגוע במי שנלחם בו. דומה הדבר לאדם הנכנס לתוך לוע הארי ומבקש להילחם בו - אם ניצח ניצח, אבל אם לא... וכך, אם אינך משתמש בקטורת בצורה הנכונה, עלול אתה להיפגע ממנה, וכפי שהיה עם מאתים וחמשים אנשי עדת קרח שנטלו את הקטורת והיא פגעה בהם, אבל אהרן שפעל עם הקטורת כמו שצריך - עצר את מלאך המוות!

ענין נוסף שנאמר בקטורת: "חדשים לקטורת בואו והפיסו" (יומא כו ע"א). הקטרת הקטורת היתה מעשירה, ולכן גם לא ניתנה לכהנים אפשרות לעשות עבודה זו פעמיים, "מעולם לא שנה אדם בה" (שם). הקטרת הקטורת פעם אחת הספיקה לכהן לכל החיים, כי מונחת בה נתינה די והותר.

חשיבות הקטורת קיימת לעולם, אף באמירתה בזמננו, עד שמובא ברמ"א (סוף סי' קלג): "ויש שכתבו ליוחר לומר פיתום הקטורת מתוך הכתב ולא בעל פה, משום שהאמירה במקום הקטרה, וחיישינן שמא ידלג אחד מהסממנים ואמרינן שהוא חייב מיתה אם חיסר אחת מסמניה", עכ"ל.

נתבונן אפוא, מה מונח היה בהקטרת הקטורת על גבי המזבח, ומה פשר הסגולות המיוחדות שמצינו בקרבן זה.

8

עיקר התענוג - כח הריח

יסוד ההבדל בין שאר הקרבנות לקרבן הקטורת הוא, שהקרבנות הם בעיקר סוגיא של דם, של מסירות נפש, שפיכת דם עבור השי"ת, ובקרבן הקטורת אין שפיכת דם.

חיים אנו בעולם של ביטויים, של רמז, וזהו כח עצום. הרבה מתנות הן על דרך הרמז: אדם הנותן לרעייתו טבעת יהלום במתנה, אין מטרת הנתינה שהיא תתקשט בה, אלא זהו ביטוי. הקרבנות הם ביטוי של אהבה לקב"ה עד כדי שפיכת דם ומסירת הנפש ממש.

אמנם, על אף שנפשו של האדם יקרה לו מאוד - "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו" (איוב ג, ז), אעפ"כ אדם אינו חי בשביל לחיות, בטבע העולם אדם חי בשביל מטרה נעלה יותר מאשר סתם "בשביל לחיות".

* אם נתבונן לשם מה האדם חי, נגלה כי אדם חי על מנת להנות! וכך כותב ה'מסילת ישרים' (פרק א): "והנה מה שהורונו חז"ל הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, שזה התענוג האמיתי והעידון הגדול בכל העידונים שיכול להימצא" - אדם נברא כדי להנות, והתענוג על ה' הוא התענוג האמיתי!

* אם כן, האדם חי עבור תענוגים, כל אדם רוצה ליהנות ולשם כך הוא 'הופך' עולמות'. התענוגים מטבעם ממלאים את רוב שאיפות האדם.

והנה הכח שבאדם המבטא תענוג יותר מכל - הוא כח הריח. כח זה הוא מיוחד לאדם בלבד, שכן אין הבהמה נהנית מריח כלל, היא אינה משתמשת בו אלא כדי לזהות את מזונה, אך הנאה מהריח אינה שייכת אצלה כלל וכלל. זהו חוש המיוחד לאדם, ומיוחד הוא לחלק הנשמה - התענוג שבו. האכילה של האדם אינה מבטאת בהכרח תענוגים.

The Zohar writes as follows:

"And he stood between the dead and the living, and the plague was halted." R' Yose said: There is nothing as powerful as ketores to break the sitra achra... since there is nothing so precious before HaKadosh Baruch Hu. It dispels witchcraft and drives evil out of a home. Even the fragrance and smoke of ordinary incense can undo evil forces. All the more so does ketores have this power.

So it was decreed from before HaKadosh Baruch Hu that anyone who concentrates each day, while reciting the Torah portion of the ketores, will be rescued from all the evil and witchcraft in the world, from all misfortune, from evil thoughts, from evil judgment, and from plagues, and he will not be harmed that entire day, since the sitra achra will have no power over him. However, he must concentrate while reciting it.

R' Shimon (ben Yochai) said: Were people to realize how esteemed the ketores is before HaKadosh Baruch Hu, they would take each and every word of it, and place them like golden crowns on their heads. Anyone who recites it must contemplate how the ketores was offered. If he concentrates on this each day, he will have a portion in this world and in the Next, and will drive death away from himself, and away from the world. He will be rescued from all the harsh judgments of this world, from evil mishaps, from the judgment of Gehinnom, and from the judgment of the foreign kingship.

כשם שבשאר הקרבנות ישנו ביטוי של הקרבת הנפש, הקרבת עצם החיים - כך ישנו קרבן יותר עמוק הנקרא "קטורת", בו מבטאים אנו את הנקודה שהנשמה הנחית ממנה, לא רק את עצם החיים.

יש דבר יותר יקר מהחיים! כל אדם מפחד למות מאחר והוא אוהב את נפשו, אבל בפסוק נאמר: "ותשחק ליום אחרון". מדוע? כיון שישנה תכונה שהיא בעצם מהות האדם (לא רק תכונה יהודית, אלא, להבדיל, של כל בן אנוש), שאם הוא היה משוכנע שאחרי מיתתו הוא יכנס לעולם של תענוג, הוא היה קופץ והורג את עצמו. כי נקודת התענוג שישנה באדם היא נקודה הרבה יותר עמוקה מנקודת החיים הפשוטה שלו.

הקרבן שבו מקריב אדם את כח התענוג שבו הוא קרבן קטורת.

מה מבטא קרבן זה?

כל מה שהסט"א יכולה לעשות בעולמנו, הוא לומר לאדם: 'בוא אלי ותקבל תענוג'. אין לה כח אחר מלבד כח זה. אפילו יהודים יראי שמים כמונו, משכנעת אותנו הסט"א בטענה: 'אם רוצה אתה עוה"ב - לך לבורא העולם, אבל אם חפץ אתה בתענוג - בוא אלי. אני חותמת על כל המעטפות של בורא העולם, ולכן אם מוחפש אתה דברים אחרים - תענוגים, אני היא הכתובת לקבלתם...' זה כל כוחה - תפיסת הבעלות על התענוג שהיא הנקודה של עצם האדם.

זהו השקר הגדול ביותר שיש בעולם, והוא נקרא "אלהים אחרים". שהרי לאמיתו של דבר התענוג הוא בריאה נפלאה שברא בורא כל העולמים במטרה שנתענג על ה' ונהנה מזיו שכינתו, והיא - הסט"א - לקחה זאת למטרה הפוכה. לכן היא נקראת "אלהים אחרים".

לשם כך ניתן לנו אותו כח מיוחד הנקרא "קטורת", כדי להוציא את התענוג ממנה ולהחזירו לבורא העולם. לומר לבורא העולם: 'רבונו של עולם, לא רק שאני מוכן למות על קידוש ה', שזה מתבטא בשפיכת הדם שבשאר הקרבנות, אלא אני מאכן גם לחיות על קידוש ה'. מוכן אני לתת את כל התענוגים שלי ואת כל הרצונות שלי כדי למצוא חן בעיניך בורא העולם!'

כשאדם מתרגל לייחס את כל התנאות והתענוגים שלו להשי"ת, כשמוגיע למדרגה כזו שכביכול הוא החזיר את התענוג ושייך אותו לבורא עולם, כשאדם מגיע למדרגה כזו - הוא הרג את הסט"א. שוב אין לו עסק איתה. הוא מצא את התענוג במקומו

הנכון. כשהוא טעם את טעמה הערב של קושיית ר' עקיבא אייגור, כשהוא הגיע לטעם אמיתי בלימוד התורה הק', מה כבר יכולה הסט"א 'למכור' לו?!

זהו עניינה של הקטורת - להעלות ריח טוב לפני הקב"ה. התענוג של הנשמה עולה לשם ה' בירושלים. כל ירושלים היתה אפופה עם ריח טוב ועם אוירה טובה. היה זה המקום שבו התענוג הרוחני התבטא באופן הנעלה ביותר שיכול להיות. וזוהי הקטורת.

באותו רגע שיהודי מגיע לנקודה כזו - נעלמת הסט"א, ואם הוא היה מוסיף קורטוב של דבש - הסט"א היתה נגמרת לחלוטין, שהרי אחרי כל זה מה היא תוכל 'למכור'?! וזה מה שעוצר את המגיפה. הרמז לכך הוא "א סממני הקטורת, המספר אחת-עשרה רומז לסט"א וע"י הקטורת מבטלים את כוחה, וזוהי בעצם הסכנה הגדולה שבהקטורת הקטורת, כי נלחמים עם החלק העמוק ביותר של הסט"א.

חדל לקבל אצרכו דבשמיא, בגין דקטורת
מזירו דיר הרע איהו ודאי צבל סטרין
וכו', דלית לך מלה בעלמא למחזר ליה
לסטרס אחרת דר קטרת, דלית לך מלה
מצינא קמי קב"ה כקטרת, עכ"ל

הרי לנו, כי על ידי הקרבת הקטורת,
נטהר לבו של אדם, וצטלה ממנו

וזהמם הי"ר הרע, וקיצל לב זך וטהור
לעבוד את ה'. ואין לך עשירות גדולה יותר
מזו, מה שהאדם זוכה ללב טהור וזך לעבוד
לאציו שבשמים, וצטל ממנו כח הי"ר, שזוהו
תענוג מעין עולם הבא, צבחיית עולמן
מראה צחיין (נרית י.י). ולכן לא שנה אדם
זה מעולם, כי כל אחד מההכנים המתין
אימתי יזכה הוא ללב טהור זה, אשר היא
דבר יקר מאוד ועשירות מופלגת.

ולכך נקראת עבודה זו בשם 'קטורת',
מלשון קטירה לחי עלמין, כי על
ידה נתקשר לבו של אדם אל ה', בקשר
אמין וחזק. וזוהו גדלה מעלת הקטורת
יותר מן הקרבנות, כי קרבן הוא לשון
קריב, שמקרב את האדם אל ה', וכאשר
האדם מתקרב אל ה', אפשר שאחר כך אם
יעטף ה', יחזור ויתרחק, מה שאין כאשר
האדם מתקשר אל ה', אי אפשר לו עוד
להתרחק, כי כבר נתקשר בקשר חזק כל
ימותו. ועוד מעלה נוספת יש צענין קשר
יותר מקרבן, כי לקשר אפשר אף כאשר
האדם עומד מרחוק, מה שאין כן לקרב,
אי אפשר אלא אם עומד קרוב, והוא ראוי
להתקרב.

לבן כאשר ראה משה רבינו רעיה
מהימנא, כי עדת קרת נפלו
ונשתקעו דרכי הי"ר, ונשתבשו דעות
מסולפות ומקולקלות, חשב מחשבות ועצות
היאך להציל מרדת שחת, לצטל מהם כח
השקר שנפלו בו, ולהאיר בקרבם דעת
האמת. וכדי לפעול את זאת, לא ראה לפניו
עשה אחרת, כי אם להשתמש בכח הקטורת,
המטהר את לבו של אדם, ומצריח כח

16
הזהמא של הי"ר. לכן אף כי נסדר עבודה
לא ניתנה רשות להקטיר קטורת כי אם
לכהן, ורק מי שזכה צפייס, עשה עמה
הוראת שעה, שזוהו לכולם להקטיר, וכיון
שהוא צוה על זה, נעשה גם הקטרה זו
(בקטורת של מואה, והיא צוה כח לטהרם)
מכח וזהמם הי"ר, ולהביאם לשו"ב אל אביהם
שבשמים, ולהתחרט על מעשיהם הרעים.
וזהו שאמר להם, והיה האיש אשר יבחר
ה' הוא הקדוש, ר"ל שעל ידי מואה
זו של קטורת, מיצטל מהם כח השקר של
הי"ר, ויזכו להכיר מי הוא האיש אשר
יבחר ה'.

אך הזהירם שיקטירו את הקטורת לפני
ה', היינו שיהא כוונתם להתקשר על
ידי זה אל ה', ועל זה יזרוס וזרוס, ויזרוס,
באמרו, אחת וכל עדתך היו לפני ה',
והקרבנות לפני ה' איש מחמתו.

אבל הם כבר חטאו בנפשם, והיו
משוקעים כל כך בחטאים, שכבר לא
התכוונו לעבוד עבודה לפני ה', וכל מה
שעשו היתה בנחשבות של גאווה ונחון
וכדומה. וכמו שכתוב, ויקחו איש מחמתו
ויטנו עליהם אש וישימו עליהם קטורת,
ולא נאמר בכל הענין 'לפני ה''. על כן לא
היה צהקטרה זו כח העבודה של קטורת
המגרש את הסטרס אחרת, וממילא ותאף
אש ותאכל את החמשים ומאתים איש
מקריבי הקטורת.

17a
אבל כיון שמה רבינו צוה להם להקטיר
קטורת זו, צתורת מצות הקטורת
להוראת שעה, לא סר ממחמתו אלו כח

17a
ייבואר הענין צבל זה, על פי מה שאמרו
חז"ל (יומא טו.) כי עבודה
הקטורת לא שנה אדם זה מעולם, ורק
חדשים אשר עדיין לא הקטירו קטורת,
נכנסו צפייס, מאי טעמא אמר רבי חנינא
מפני שמעשרת, והענין מה שהקטרת היה
מעשרת, יבואר על פי מה דאיתא בזה"ק
(מ"ג ר"ח): זה לשונס: כגוונא דא קטרת,
כל מאן דארס צהוא טנגא, כד סליק ההוא
עמודא מההיא מעלה עשא, הוה מצרר
לציה צצריכו, למפלח למאריה, ואעבר מניה
וזהמא דיר הרע, ולא הוה ליה אלא לצא

The story is told of the mystic who tells the philosopher: "Do you know the difference between you and me? You are constantly thinking about G-d, while I am forever thinking about myself."

The philosopher was very pleased with the compliment. But one day it dawned on him what the old sage had meant. The philosopher is convinced that he, the thinker, exists, and doesn't give it a second thought. So he ponders the existence of G-d: Does G-d exist? What is G-d? How does His existence affect us? To the mystic, however, G-d is the very essence of reality. But where does that leave us? What possible legitimacy can our finite and transitory existence have within the all-transcending, all-pervading reality of G-d? The divine truth a given, the mystic ponders his own subjective reality: Do I exist? What significance, if any, is there to my existence? Why do I exist?

קדושת המלוכה, וכיון שהמחממות נמייחדו ממחלה להיות קדוש לה, נמקדשו לכלי שרת, כי קדושה לא פקעה ככדי. ולכן אמר לו הקב"ה, ואם האש זרה הלאה כי קדשו, ויאהו לעשות מן המחממות יפיו למזבח, כי קדושה גדולה היטה טמונה במחממות אלה, כי לא סר מהם כח השגב של קדושת מלכות הקטורת.

להפקיר הטובה האנוכית

כאמור דמות מופת שהראתה דוגמא אישית בנושא זה היתה רחל אמנו. היא שלימדה שיוכל אדם להתעלות ברוחו ולהפקיר את טובתו האנוכית מכל וכל, ובלבד שתושג המטרה המקודשת. צניעות זו שהיתה בה היא שהניעה אותה למסור סימניה לאחותה מבלי לחוש לטובת עצמה. אנו שהננו מבני בנייה נקראים לאחוז בדרכיה ולאמץ את מדותיה התרומיות. בנידון זה יאירו לעינינו דברי ה"שפת אמת" (ורא, תרל"ד): ללמד לכל איש ישראל, שאין אדם יכול לעשות דבר רק על ידי שמתבטל לכלל ישראל. וצריך לגמור בדעתו, שאם יהיה כבוד שמים יותר בחבריו, הוא מבטל עצמו וכל אשר לו, ועל ידי זה יוכל למצוא מקום תמיד. וזה שנאמר: "מי שומע כבוד עצמו ומרבה כבוד שמים, כבוד שמים מתרבה וכבודו מתרבה". הדרך הישרה שיבור לו האדם היא שטובת הענין תעמוד למול פניו, ויאילו הוא עצמו יתבטלו כליל כלפי שמים וכלפי המטרה שעל הפרק. התבטאות חריפה בכיוון זה נמסרה משמו של הרבי ר' בונם מפשיסכא.

הוא היה אומר שאילו היו מציעים לו שיחליף מידתו עם זו של אברהם אבינו, דהיינו שהוא יהיה אברהם אבינו, ואברהם יהיה במקומו, לא היה מסכים לכך בשום אופן. הרי מחילופין אלו לא יתרבה כבוד שמים, ולהדגיש את עצמו ולהפגין את כוחו הוא, אין זה מדרך התורה. בעל "קדושת לוי" (פרשת קורח) הסביר ברוח דברים אלו את פרשת חטאו של קורח. קורח אדם גדול ביותר היה, וכל מחלוקתו על משה רבינו לא נבעה אלא מתוך רצונו להתקדש בקדושה יתירה ולהתקרב עוד יותר לעבודתו של מקום. אף על פי כן שגה קורח בגישתו זו, ושילם על כך מחיר יקר. מה היה שורש טעותו?

כי יש צדיק שעובד רק לעשות תענוג לבורא ברוך הוא, ואצל זה הצדיק אין חילוק אם הוא עושה תענוג לבורא ברוך הוא, או צדיק אחר עושה תענוג... אבל מי שרוצה לקבל שכר על עבודתו, זה רוצה שהוא בעצמו יעשה תענוג לבורא. וזהו "ויקח קורח", שרצה שהוא יקח ולא אחר, וזהו שפירש רש"י: "שלקח מקח רע לעצמו".

אכן, קורח לשם שמים נתכוון, אולם מה שונה היתה גישתו מזו שגילתה אמנו רחל.

20 Stem Mishkan.

Before this incident, the altar was a hollow frame. Whenever klal Yisrael encamped, they filled the hollow with earth and offered the animals upon it. But now the outside surface of the whole altar was covered with thin brass plating, and it was upon this that the offerings were brought.

This is intriguing. Firstly, how was it permissible to manufacture a mitzvah item (the surface of the altar) from the product of a sin? Secondly, why had it been considered adequate to sacrifice on plain earth up until this stage in Yisrael's history, but now brass plating was required? It is clear that deep reasoning lies behind this extraordinary command. Let us try to understand it.

Brass

We will begin by noting that the trial in which the two hundred and fifty men were required to participate demanded brass fire pans rather than the usual gold, or any other material. Indeed, we find that incense was always offered on gold utensils in the Mishkan. The altar for

שלה מעין בית השואבה

וזה רמו קרח כשהלבישן טלית שכולה תכלת (מדרי"ת ב' והובא ברש"י ט"א) שתכלת דומה לכסא כבוד (עיי חולין פ"ט). להורות שאם הטלית כולו תכלת דהיינו שכל חמדת הלב היא להתדבק להקב"ה וכל מחשבות האדם הם אך ורק לשם שמים - למה יתחייב בציצית הבאים רק להזכיר היראה, ולמה לא יעשה האדם פעולות כפי רגשי לבבו להתדבק בהקב"ה. ואמר להם משה (לשון רש"י ט"ו), "בדרכי הגוים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה" פ"י שכל אחד עובד כפי הרגשותיו וחממות לבבו (ועיי בדברי מרן רש"י הירש

21 incense was made from gold, and on Yom Kippur the *kohen gadol* entered the Holy of Holies bearing a pan of gold. Even the glowing coals used to burn the daily incense were brought to its altar in a gold pan.

The three metals used in the construction of the Mishkan — gold, silver, and brass — each has a specific metaphysical meaning. Gold symbolizes fear, silver symbolizes love, and brass, strength of character.¹ Brass always indicates strength and power, as we see in the following contexts:

Behold, I have made you today as a fortified city, an iron pillar and walls of brass against the whole land...

(Yirmeyahu 1:18)

For I know that you are obdurate; your neck is an iron sinew and your forehead brass.

(Yeshayahu 48:4)

In each of these cases, brass is used to symbolize strength of conviction, the ability to remain firm against opposition. Of course, this can manifest itself in a positive sense, as indicated by the "walls of brass" of Yirmeyahu or in a negative sense, as in the "brass forehead" of Yeshayahu.

This characteristic may well be the most powerful of all traits. In its positive manifestation, it is compared to Yaakov, the choicest of the Avos:

• Gold is Avraham, silver is Yitzchak, and brass is Yaakov.

(Shemos Rabbah 49:2)

* When this character trait is carefully utilized, it is most useful and manifests itself as determination in the face of adversity to maintain one's position. Left unchecked, however, the brass will become obduracy, inflexibility, and downright brazenness. Yaakov manifested the positive side of this trait, maintaining his position against Eisav and Lavan in the face of much opposition. Korach, his descendant, also demonstrated this with his demand for a formal position within the hierarchy of the leadership of *klal Yisrael*. Thus, in this case alone, the fire pans were made of brass, as the command to bring the incense was a test to determine if the offerers' "brass" trait was within reasonable bounds or had become arrogance.

22

Making a Mitzvah from a Sin

It is now easier for us to justify manufacturing the brass plates from an object previously used for sin. We have demonstrated that the characteristic displayed by Korach was not bad at its root — indeed, it was largely evident in the life of Yaakov — but merely misused by him. The ability to stand up for one's principles was twisted by Korach and his followers into an arrogant, self-seeking mission. But it would be wrong to pretend that there was no good at all inherent in their rebellion. This is symbolized by the order of events after the men died:

He should lift up the fire pans from the conflagration and throw away the fire, for they have been sanctified. The fire pans of those who sinned against their souls — make them into beaten plates, a cover for the altar...

(Bemidbar 17:2-3)

* The fire which was thrown away symbolized the excess to which the men had subjected their "brass" trait. They had heated themselves into a frenzy of arrogance to stand against Moshe, and so after their deaths, the fire was poured away. This left the empty fire pans, which symbolized the good aspect of their characters. Since mitzvos and sins do not cancel each other, each of these were treated separately. As such, the men were punished for their arrogance, but deserved a reward for the basic good trait which had prompted their rebellion in the first place. Thus the good element, represented by the fire pans, was used for a great mitzvah — as a surface for the altar.

23a

Earth and Brass

At the beginning of this essay, we noted that until the rebellion of Korach offerings were brought directly on the earth filling of the altar, but afterwards this earth was covered by the brass plating. We have mentioned before¹ that God showed all of the offerings to Avraham Avinu in a vision.² It is also familiar to us that the basic point of offering animals on the altar was to express one's humility and contrition before God, as the verse tells us:

23b *The offerings to God are a broken spirit; a broken and crushed heart God will not despise.¹*

(Tehillim 51:19)

Avraham expressed this contrition beautifully — he was a man of great humility. This is why God showed him all of the offerings, rather than to Yitzchak or Yaakov. He genuinely rejected his self-worth, as we see in the oft-quoted verse:

I am but dust and ashes.

(Bereishis 18:27)

* This feeling pervaded early Jewish history, and thus the offerings, which themselves symbolized contrition, were offered on plain earth in the middle of the altar.

✓ This position altered after the rebellion of Korach. As we have seen, there was a resurgence of the strength of character symbolized by brass and exemplified by Yaakov Avinu. Thus from that time onwards, it was appropriate to offer animals on the brass plating to acknowledge the change of mood among the people. Since overall this character trait is desirable, the fire pans of the instigators were set upon the altar as an everlasting memorial. Let us hope that *klal Yisrael* internalized the message expressed by the final verse of the portion dealing with this subject:

A memorial for the Children of Yisrael: so that no strange man who is not from the seed of Aharon should draw near to offer incense before God. He shall not be like Korach and his assembly...

(Bemidbar 17:5)

24

R. Asher Weiss

The Name יהוה represents Hashem's attribute of mercy, while the Name אלקים represents His attribute of strict judgment.²¹⁴ Both properties were found together, in perfect harmony and balance, in the *ketores* offered in the Beis HaMikdash. Therefore, it had the ability to kill or to save life, depending on the circumstances. When *ketores* is offered improperly, with impure intent, it awakens harsh judgment to an incomparable degree. However, when *ketores* is offered properly, with holiness and purity, it "sweetens the harsh judgments," revealing Hashem's ultimate kindness, and sweeping away all pain and distress. Judgment is then subjugated to mercy, and both join together to draw down a flow of Heavenly kindness.

קטז

אור חדש

הנה מה שיש לנו להתבונן בפרשה זו ולהעמיק הבן, הוא שהנהגת המשפט האלוקי שהשיקול וההערכה השמימיים של מעשי בני האדם,

הם-בדרך השאלה-כדרך הצילום המציאותי שאנו מצלמים את תופעות הטבע החיצוניות. וכשם שהצילומים שאנו מקבלים מבליטים ומגלים את האורות, והצללים, את הבליטות, והשקיעות, שבעצמים בגילויים ובהופעתם החיצונית. כן הוא הצילום השמימי של נפשו ורוחו של האדם, של כל הגיגיו ושרעפיו, של כל מחשבותיו הצלולות, וכל רחשי ויצרי תת-נפשו המוסתרים, הכל מצטלם, והכל משתקף, והכל מתרשם בגנוכי הדין וחשבון השמימיים, "ניקודות הרע שבטוב", אף "ניקודות הטוב שברע".

את חוטי הפסול שביריעות הנארגות לכאורה כליל על טהרת הקדש, וגם את צללי החוטים הדקיקים של מגמות יושר וקודש המשתרבות לפעמים אל בדי השעטנו והטומאה. אין דוק של מצוה מחפה על עבירה, ואין עבירה מכבה מצוה, הכל ברור ונפרד, וממזיין ומסוייג ומנותח לפני אורו יתי"ש, עד דקה מן הדקה, והכל מוערך ומושקל, ואין שכל ועונש מעוכבים אף על מעשים מוסתרים שבמוסתרים רע בטוב, או טוב ברע, והכל נדון וצפוי.

חרי נראה במעשה קרח, כל אלו שנסתבכו ונמשכו אחרי. הכתוב קוראם רשעים וחוטאים בנפשותם, והם ירדו לטמיון ונאבדו לעולם, מ"מ כיון שהיה במעשיהם איזה שמץ של מחשבה וכוונה טהורה של קדושה, כגון במעשה ההקטרה, שהם אמנם נואלו להאמין שהם נבחרו ה', וה' יענה להם, כי הם הצדיקים.

ברם שמץ של מחשבה דקה טהורה נזרקה בכל זאת, בכל תועבותם, הרי בזכות זו נתקדשו הכלי שרת באיזו מעלה קדושה ידועה, אף כי האש של הכלים היתה זרה ומתועבת, וצריך היה להרחיקה ולירותה מחוץ, ואף שכל מעשה ההתקוממות והמריבה על משה בטומאת הגאווה וההתנשאות היתה יסודה, אבל בכל זאת נשתרבב כאן איזה "חוט דקיק" של כוונה לשם שמים שהועיל שכלי השרת יתקדשו במעט, ואמנם שעין הבשר ודם אינה מוכשרת להבחנה כזו, אבל לאורו של הקב"ה הכל מצטלם, אף כל חלק וחלק דק מן הדק, הכל מתבלט, הכל מסוייג, וממויג, ומובחן, ואין נעלם ואין שכחה ואין התעלמות מלפני כסא כבוד.

אין ביטול למחשבה טובה

והלא נראה שמשם רבינו, בקש מהקב"ה "אל תפן אל מנחתם" (במדבר טו, טו) הלא חוטאים ורשעים היו, ומשום מה צריך לבקש שלא תפלתם מנחתם ותפלתם.

אלא כיון שהיה בהם איזה נדנדו של מחשבה קלילה לשם שמים שאינה מתבטלת, חושש היה שמא יצליחו להמשיך אליהם איזו חנינה והכרה, ומשום כך נתאמץ בתפלה לפני הקב"ה שלא יקבל את תפלתם ומנחתם, ותפלתו של משה בדרך כלל היתה כ"כ איתנה.

ומטרת התפילה היתה, לדחות "חוט דקיק" אחד של כוונה מקודשת "שנטוטה" אל מסכת גדולה של מחשבות בלתי טהורות ומגמות ההתנשאות, ואשר התבלט מאד לעין "הצילום השמימי".

וכן נסביר ונבין, למה הנציחה תורתנו הקי את שתי שמותיהן של הצדקניות, שפרה ופועה, בכנוייהן, ולא בשמותיהן המקוריים בהתאם לדברי החז"ל שהן יוכבד ומרים (סוטה יא, ב).

ברם לפי הסברינו על דבר "הצילום האלקי", נאה הוא הענין עד מאד, בשעה שהתורה מרצה לנו את סיפור דבר קושי השעבוד שבמצרים, הרי היא מציגה לפנינו את שתי הצדקניות הנפלאות הנ"ל, כפי שהן התבלטו והשתקפו בצילום השמימי בשעה זו, במלא זהרן וטהרת קדושת מסירות נפשן עבור עם ישראל.

כי הלא נבין שפרעה האכזר והרשע שקרא להן ומסר להן את המשימה של המתת ילדי ישראל בגוחם מבטן אמם, בודאי שהאמין ובטוח היה שהן תמלאנה את גזירתו, והן הצדקניות הנהדרות האלה עוד התאמצו להגביר בפרעה את האיומן בהן, שעיי ההתחפשות והחשוואה, תוכלנה ביתר שאת לעסוק בהצלת ילדי ישראל מלועי התנינים הגדולים של נילוס.

נמצא שתפקידן של הצדקניות הללו בשעה זו, דרש כח אמונים כח-ישרים, כח רב-גווני עצום גאוני, מצד אחד לפעול בתור נציגות ומלאכות-חבלה של פרעה האכזר, ומצד שני למלא את התפקיד של אחיות רחמניות ומגינות לבית ישראל, ואת תפקידן מלאו ברוב כשרון מרץ ואמונה.

לכן כשתוה"ק באה להרצות את תולדות ומאורעות ומעשי עמינו ישראל, בשעה זו הרי היא מציגה לפנינו את התמונה של אלו שתי האומניות-אומנות כפי שנצטלמו אז "בצילום האלקי".

הבה נא ונתאמץ שלא נכשל חלילה, ואל נצטרך ליבוש בשעה שיציגו לפנינו את אלפי האלפים "הצילומים" המשקפים את כל "הצללים והאורות" שבנפשנו, ויתן ה' ונרו יאיר על ראשנו תמיד, וראו כלם כי שם ה' נקרא עלינו.

"יתורת הנפש" מתוך מאמר "בליטת צורות הנסתרות שבאדם"

אחד יבחר, ואע"פ כן המרו בנפשם לשלם בחייהם לסיכוי מזערי כזה? לעמוד ולשרת לפני ה', להיות קודש קדשים לה! בגין מסירות זו לשלם בנפשם, קידש

הקב"ה את מחותנתם, ולא זו בלבד אלא צוה לרקעם ולצפות בהם את המזבח מקום כפרתם של ישראל, אשר שם נצב ה', באשר אין הקב"ה מקפח שכר שום בריה.

(כז) אשר הרים יד במלך שלמה, א"ר יוחנן: מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה, ומפני מה נענש מפני שהוכיחו ברבים (יד), שנאמר: וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המילוא סגר את פרץ עיר דוד אביו, אמר לו דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה, ומאי וזה אשר הרים יד במלך, אמר רב נחמן: שחלץ תפילין בפניו (טו). (סנהדרין ק"א, ע"ב)

מאור

על דוד לשון מיהה כי אם לשון שכיתה. * מחליפין לא זכות בהובנה ולא חובה בזכות, (ג) זהו כמו שנאמר להלן ו"ד ל': ומלחמה היתה בין ריבעם ובין ירבעם כל הימים. — הרי ששעה מריבה גדולה בישראל. (יד) בי אסור להוכיח את חברו ברבים. כמו דכתיב (ויקרא י"ט): הוכח חוכיח את עמוחך ולא תשא עליו תשא. ופרש"י לא תלבין את פניו ברבים, כי אם אתה עושה כן תשא עליו תשא. והנה במעשה אחד שהיה בו צד טוב וצד רע, קבל שכר על הטוב שבו שזכה למלכות, וקבל עונש שלא נתקיימה מלכותו בעבור הצד הרע שבו. ולא אמרינו דשניהם מבטלין זה את זה והיו כמי שאינם. וזה מתאים למח שאמרו בספרי ברכה ל"ג-ו': לעולם אין

מחליפין לא זכות בהובנה ולא חובה בזכות, אלא נותנים שכר על המצות ועונשים על העבירות. — והכלל הזה הוא לא רק בעבירות ובמצות מיוחדות, אלא גם במעשה אחד שיש בו מצוה ועבירה הוא מקבל שכר על המצוה ועונש על העבירה ואין מחליפין זו בזו. וכן מצינו ביבמות ע"ה ע"ב: אמר ריש לקיש: מאי דכתיב (צפניה ב'): בקשו את ה' עליו ארץ אשר משפטו פעל. באשר משפטו שם פעלו. — היינו במקום שדין את האדם שם מוכרין פועל צדקותיו. — וכן כאן אף שדנו את ירבעם בעבור זה שהוכיח את שלמה ברבים בכל זה הזכירו פועל צדקותיו מה שהוכיח אותו וקבל שכר על זה. (טו) ופרש"י שהיה לו לפנות לצד אחר מפני

שיחות מאמר צח מוסר

R. Shulman

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול" (דברים לב ד). הנה בכלל שבחי הקב"ה מנה הכתוב "ואין עול", ותמה בזה הגאון ר' יצחק בלזר זצ"ל (כוכבי אור מאמר ג), וכי מה שבח הוא למשפטי הקב"ה בזה שאין בהם עוול, וכי משפטי בני אדם אינם צריכים להיות במידה של "ואין עוול", וכי מותר להם לבני אדם לעשות עוול במשפט?

וביאר בזה, שבמשפטי בני אדם גם כשמתכוונים לעשותם בדקדוק מ"מ לא ימלט מהם עיוות ועוול, כי אין בכח האדם לשקול בדקדוק את גודל החטא, וגם אין בכח אנוש לכיין את מידת העונש המדויקת המגיעה לחוטא, אלא הרי הוא אומד כפי יכולתו את החטא ועונשו, ועפי" אומדן דעת זה הוא קובע וחורץ את הדין. וזוהי הכוונה במה שאומר הכתוב "ואין עוול", כי משפטי הקב"ה נעשים בדקדוק גמרי, ומידת העונש היא ממש כפי חטאו אשר חטא, וכפי העונש המגיע לחטא זה, יעו"ש בדבריו.

והנה, לכשנתבונן נראה, כי שונים הם משפטי ד' ממשפטי בני אדם, לא רק ברוב דקדוקם, אלא שבמשפטי ד' מצינו הנהגות מיוחדות שאינן קיימות במשפטי בשר ודם.

נאמר: "אשר משפטו פעלו" (צפניה ב ג), ופירשו חז"ל (יבמות עה ב) "באשר משפטו שם פעלו", ופירש"י: "במקום שדינים את האדם שם מזכירים פועל צדקותיו". ושם בגמ' איתא: "אל שאול ואל בית הדמים" (שמואל-ב א א) - אל שאול שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים, אשר המית הגבעונים. ומקשה הגמ', "קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה" וקא תבע "על אשר המית את הגבעונים", ומשני "אין, דאמר ר"ל וכי באשר משפטו שם פעלו".

ונראה שאין הכוונה בהנהגה זו של "באשר משפטו שם פעלו", להורות כי אין הקב"ה שוכח את פועל צדקותיו של האדם גם בשעה שהוא נידון, אלא נראה בזה, כי מידה היא לפניו בעת משפטו של האדם על רוע מעלליו, לנהוג עמו בהנהגה מיוחדת של קירוב ולהזכיר את רוב צדקותיו וזכויותיו, ובאשר משפטו "שם" פעלו, כי דוקא בעת המשפט יזכרו מעשיו הטובים של האדם.

ונראה שמה שהסמך הכתוב (ההלים לו ז) יחד "צדקתך כהררי אל - משפטיך תהום רבה", ללמדנו בא, כי באותו דין ומשפט עצמו מתקיימים שניהם כאחד, ובמקום שיידונו משפטי ד' - תהום רבה, שם ממש תתנשא צדקת ד' - כהררי אל. וכך היה במעשה מרים, שנענשה בעונש כה מר שלקתה בצרעת ומצורע חשוב כמת והיה זה לעיני כל ישראל, והעיד בה הכתוב (במדבר יב יד): "ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים", ובאותה שעה עצמה שנענשה בעונש כה מר,

"ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים" (שם טו), נאמר: והעם לא נסע עד האסף מרים" (שם), באותו עונש גופו, שנתקיים בה מידת "משפטית תהום רבה", נתקיימה בה מידת "צדקתך כהררי אל", שכלל ישראל, משה-ואהרן, וארון ברית ד' המתינו לה שבעת ימים עד שתתרפא מצרעתה, וזאת כשכר על שהמתינה למשה כשליש או רבע שעה כשהיה בתיבה על שפת היאור (עיי'ן סוטה ט ב ותו'ס' שם יא א), וכרוכים היו יחדיו במעשה מרים "צדקתך כהררי אל" עם "משפטית תהום רבה", וזה על דרך מה שנתבאר, כי בעת המשפט מידה היא לפניו להזכיר את צדקות האדם, ולכן במקום שקיימת מידת משפט הרי יחד עמה תהא גם מידת "צדקתך כהררי אל".

הקב"ה ציוה את משה ליטול את המחנות ולעשותן ציפוי למזבח הנחשת "כי קדשו", כיון שנאסרו בהנאה, כפירוש רש"י.

והקשה עליו בעל הט"ז בספר "דברי דוד", כיצד ניתן היה להשתמש במחנות כציפוי למזבח, הרי המחנות התקדשו בקדושת כלי שרת, בהיותן

תשמיש לקטורת, ואילו ציפוי המזבח הוא רק תשמיש דתשמיש [שהרי המזבח עצמו הוא כלי שרת ואילו ציפוי הוא תשמיש לכלי שרת], והרי קיימא לן מעלין בקודש ואין מורידין. אם כן כיצד ניתן היה להוריד את המחנות ממעלתן כ"תשמיש" ולהפכן ל"תשמיש דתשמיש".

אולם כוונת רש"י היא, שמצד האמת לא היתה למחנות קדושת כלי שרת, כי הרי הקטירו בהן אש זרה. ברם מקריבי הקטורת הם שטברו שהקטרתן כשרה ועל כן הקדישו את המחנות לשמים. אך כיון שהיתה זו קטורת זרה, הקדשתם גרמה להפוך את המחנות לכלי שרת.

לכן נצטווה משה ליטול את המחנות ולעשותן ציפוי למזבח. בכך יראה העם שלא נתקבלה הקטרת הקטורת, כי אם היתה ההקטרה מתקבלת, הן המחנות מתקדשות בקדושת כלי שרת ולא ניתן היה לצפות בהן את המזבח. אם כן נמצא כי ציווי זה עצמו - "ועשו אותם ריקועי פחים ציפוי למזבח", נועד להמחיש לכל העם שלא התקבלה הקרבתם של מקטירי הקטורת, ועל כן אין למחנות מעלה של "כלי שרת".

(רבי מאיר שפירא מלובלין)

ציוה השי"ת לקחת את מחנות החטאים האלה ולעשות מהם ציפוי למזבח, כדי שיהא זכרון וסימן לבני ישראל, שלא יקרב איש זר שאינו מזרע אהרן להקטיר קטורת לפני ה'.

וזו הוראה גם לכל אחד, שאם אדם נכשל בעבירה, עליו לעשות לעצמו * זכרון וסימן שלא יחטא עוד. ולמרות שאדם חוזר בתשובה על חטאתו אשר חטא, צריך לעשות לעצמו סימנים וגדרים שלא יפול שוב ביד יצרו ולא ישל, וזה מה שאמר דוד המלך (תהילים נא, ה): 'וחטאתי נגדי תמיד', שאדם שנכשל בחטא צריך לזכור זאת בכל עת.

וסיבת הדבר שהאדם צריך לזכור בכל עת את חטאתו, הוא משתי סיבות: הראשונה, כדי שלא יתגאה. והשני, שיהיה לו לזכרון כדי שלא יחטא שוב.

וכך פירשו צדיקים את מה שאנו אומרים בתפילות ר"ה: 'כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם', שכאשר האדם עובר עבירה ושב עליה בתשובה שלימה, אזי אם הוא 'זוכר' אותו ומקיים את הנאמר 'וחטאתי נגדי תמיד' כאמור, אז ה' הטוב שהוא א"ל טוב וסלה 'אינו זוכר' לו זאת ביום פקודה. ברם, אם האדם 'שוכח' את חטאתו אשר חטא ומסתפק במה ששב בתשובה על זה, אזי על הכל יבא אלקים במשפט ו'זוכר' לו כל הנשכחות.

ולהיפך במצוות, כאשר האדם עושה מצוה, עליו לשכוח מזה ולא לזכור * תמיד ולהתגאות בגודל מעלתו שזכה לקיים המצוה הזאת, ואין 'זוכר' לו ה' את המצוה ששכחה. מה שאין כן כאשר 'זוכר' זאת כל העת, אז כביכול אין ה' זוכר לו כדי לשלם לו גמול.

צוה"ק (ח"א ק): כי פעם אחת פגש רבי פנחס את אליהו הנביא, וביקש ממנו שיספר לו איזה ענין המתרחש בשמים, אמר לו אליהו, כי כאשר יש גזר דין בשמים, ונגזר מגפה על בני אדם רח"ל, יורא כרוח כל פמליא של מעלה, כי אם ינכסו בני ישראל לבתי כנסיות וצפי מדרשות, ויאמרו פרשיות הקטורת, בלחץ הנפש וברצון הלב, מתבטל הגיורא מהם. וסיפרו שם בספר הזוהר, כי שלטה מגפה במתא מחסיא, והתנא רבי אחא צוה להתקין לומר פרשיות הקטורת, והמגפה נעלמה.

ובמו שמשא רצונו נתן לו מחנה עזומה זו לעדת קרת, שיוכלו לעבוד עבודה, אשר אף הכהן לא זכה ליה, כי אם פעם אחת לזמן ארוך, ועשה כן כדי לנטל מהם כח השקר שנתגבר בהם, כן בזמן הגלות, כאשר כח השקר מתגבר בעולם מאוד, נתן לנו הקב"ה מחנה עזומה זו, שכל צר ישראל יוכל לקיים מצוות הקטורת על ידי שיש שפמוטין, פעמיים בכל יום. ועל ידי אמירת פרשת הקטורת לפני התפלה, אנו זוכים לנטל כח הזוהמא של היצר, ולהאיר בלבנו דעת והשגה אמיתית, לשוב אל חיק אבינו שבשמים. ומי שאומר פרשיות אלו בזוהר וברצון הלב, ווערט א ניער מענטש, די זוהמא ווערט אפגעווישט, ונטהר מכל דעות מסולפות, מפרשת הקטורת דתפלת שחרית, יורד עליו טהרה למשך כל היום, ומפרשת הקטורת דתפלת מנחה, לכל הלילה, חוכה להמקשר אל ה' בקשר חזק ואמין.

ובבחי אמירה זו, מתבטלים כל כחות הדינים והמות מן העולם, והעולם ניצל בכחה מכל עקמין בישין, כמו שסיפרו

אזתה כתר לראשם ככתרא דהצבא, ואם כה נעשה, מוכה לעשירות המופלגת, שיהיה לנו לב טהור וזך, לב אחד לאבינו שבשמים, ומכה לעבוד את ה' בלב אמת ומתים, לנטל כל הדינים והמות מן העולם, ולראות ישועת ה' בזני חיי ומזוני, אכ"ר. (חשני"ד)

ובינין שיהיה רואה את הכח הנשגב הזה * אשר הקב"ה נתן לנו בעומק הגלות, הוא מתאמץ בכל כחו, ועושה כל טעמי שבעולם למונע את בני אדם מזה, כמו שרואים בחוש, שיש התגברות מיוחדת ללב על סדר אמירת הקטורת, וצוה"ה הלילה היצר להנהיג מנהג רע בין בני ישראל, להחמיל סדר התפלה בשחרית מהודו, ובמנחה מאשרי. כי אמירת הקטורת היא סם המות ממש אל היצר וחילולותיו, ומחליש את כחו בצוקר ובער.

לבן נריך האדם להתחכס על היצר, להיות זהיר באמירת סדר הקטורת עוד יותר משאר חלקי התפלה, ועשה כל טעמי שבעולם שיוכל לאמרה בזוהר וזנחת, ונריך למנות כל חיבה וחיבה שבה כמונה מעות, ולא רק את אחד עשר סממנים שבה, אלא כל חיבה שבה ימנה, כמו שאמרו צוה"ק (ח"א י"א), כי אילו היו בני אדם יודעים, גודל חשיבות אמירת הקטורת לפני הקב"ה, היו נוטלים כל מלה ומלה שבה, והיו עושים

ולכשתבונן בדבר נראה שלא זו בלבד שבשעת משפט מוזכרים מעשי האדם וזכויותיו, אלא משפט ד' עצמם הם סיבה גדולה לעלייתם של העומדים בדין ולהיותם קרובים אל ד', כי אין הקב"ה מעניש את הבריות אלא מתוך אהבה והתקרבות, ולכן בשעה שהקב"ה בא בדין עם בריותיו ומשליט את מידת הדין בעולמו, באותה שעה קיימת לפניו אהבה גדולה וחיבה יתירה לבאים לפניו במשפט. ויסוד הדברים למדנו ממה שאמרו חז"ל (יומא נד ב): "בשעה שנכנסו גוים לחיכל ראו כרובים מעורין זה בזה", והקשה שם במהרש"א בשם הריטב"א, ממה

שאמרו חז"ל (ב"ב צט א) שבשעה שלא היו ישראל עושין רצונו של מקום היו פניהם של כרובים לבתי, והרי בשעת החורבן לא היו ישראל עושין רצונו של מקום, ומדוע היו הכרובים מעורין זה בזה?

והנראה בזה, כי ענין "עושין רצונו של מקום" הוא, כי אז ישראל קרובים לד', והיותם של הכרובים מעורין זה בזה מראה על מידת הקירבה של הקב"ה לישראל. ובעת החורבן, הגם שמצד מעשיהם לא היה לכרובים להיות מעורין זה בזה, אך משום העונש עצמו נתקרבו ישראל אל הקב"ה בקירוב גדול ביותר, ולכן דוקא בשעת החורבן היו מעורין זה בזה. (והארכנו בענין זה במאמר פה).

כי קדשו. One might have thought that מקריבי הקטורה had first dedicated the מחותה to be שרת כלי, and this קדושה was not nullified, even though the מחותה were used unlawfully. However, in verse 3 it says: כי הקריבם לפני ה' ויקדשו, from which it appears that the קדושה took effect only by means of the הקריבה לפני ה'. The רמב"ן, however, notes that, according to the Halachah in usual cases, a prohibited הקריבה such as this one cannot cause קדושה to apply to an object.

Perhaps the explanation is as follows: קדשו — they remained sacred unto the purpose for which they were dedicated. For הקריבם לפני ה', they

had brought them before God, so that through them God would show which priesthood He desires. The purpose of the הקריבה was attained, even though the offerers forfeited their lives through it. But the fact that this purpose was attained is important for God's Sanctuary and for its future, and the moral holiness that emanates from the Sanctuary depends on the remembrance of this fact. Hence, just as these מחותה served to achieve this sacred purpose, they are to remain dedicated to the maintenance of what was achieved through them; ויקדשו, they have become sacred in a dual sense. They remain dedicated to their original purpose, to serve as testimony to the true priesthood; and since this remains their permanent designation, they are connected with the sacred purposes of the Sanctuary. Therefore they themselves become sacred, like all the other objects connected with the Service of the Sanctuary.

The fire that was brought on the מחותה is not acceptable, and precisely for this reason the מחותה are to be kept as an eternal reminder that the offering brought on them was rejected.

Scripture puts the object before the predicate [ועשו] to specially emphasize the object, because Scripture wishes to emphasize the מחותה's character as a sign: The מחותה shall remain an אות, a sign of teaching and warning. With these מחותה the offerers became sinners against their own selves! They sinned against themselves and brought about their own ruin! Scripture here connects the sin against themselves with the designation of the מחותה to be an overlay for the altar: את מחותה את מחותה וגוי ועשו אתם וגוי. The meaning of this connection is as follows: In the pursuit of honor, they sought to undermine the service of the altar ordained by God. In this attempt they forfeited their lives, and their ruin only served to strengthen the altar founded by God (see Commentary, Tehillim 42:1).

יסוד זה שניתן לשמר רגע של התעוררות מצינו בכמה מקומות. איתא בגמ' סנהדרין (יט ב): "תוקפו של בועז ענותנותו של פלטי בן ליש", עוד אמרו (שם כ א): "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה (משלי לא כט), רבות בנות עשו חיל, זה יוסף, ואת עלית על כלנה, זה פלטי בן ליש" [שנתן לו שאול את בתו לאשה, ולא קרב אליה שנים רבות, בידעו שנתקדשה לדוד], ואיתא שם (יט ב): "פלטיאל שפלטו אל מן העבירה, מה עשה, נעץ חרב בינו לבינה, אמר כל העוסק בדבר זה ידקר בחרב".

אמנם נס הוא הדבר, "שפלטו אל" - למעלה מדרך הטבע, אולם שאלו חז"ל "מה עשה"? כי אין עושיין נס אלא למי שעשה בעצמו הכל כדי להנצל מן העבירה, וא"כ מה עשה? נעץ חרב בינו לבינה וכו'. ויש להתבונן, וכי החרב יכולה למנוע ממנו את העבירה, הרי בידו לסלקה כל אימת שירצה, ומה עצה היא זו?

אלא, רגע גדול היה לו לפלטיאל, רגע שנתנוצץ בו רגש קודש וגמלה החלטה עזה בלבו להמנע מעבירה - "מי שעוסק בדבר זה ידקר בחרב", אבל יודע היה פלטיאל שלא יוכל לבטוח כי בכל עת ובכל שעה יריגיש כך, על כן "נעץ חרב" לאות זכרון לרגע הקדוש ההוא ולהחלטה הנמרצת שהחליט. עצה עמוקה היא זו וראוי הוא לגס בעבורה.

40 ויש לבאר בכך גם את ענין הקשת: "והיה בענני ענן על הארץ [כשתעלה במחשבה לפני להביא חושך ואבדון על העולם, רש"י] ונראתה הקשת בענן, וזכרתה את ברית אשר ביני וביניכם וגו'" (בראשית ט יד-טו). ויש להבין, וכי הקב"ה צריך הוא לקשת כדי לזכור את בריתו, אלא רצה הקב"ה ללמדנו כיצד יוכל האדם לחזק את החלטתו הנגמלת בקרבו בשעת התעוררות גדולה, למען לא תתבטל החלטה זו כשיעברו ההתעוררות וההתלהבות, וזאת ע"י שיעשה לעצמו אות, זכר להתעוררות שהיתה בקרבו.

"עשר תקנות תיקן עזרא וכו', ושתהא אשה חוגרת בסנינר משום צניעותא" (ב"ק פב א), ופירש"י: "להתרחק מן העבירה", הסיגור נתקן להזכיר לאדם את מידת הצניעות, וכיון שהיא לובשת אותו כדי להתרחק מן העבירה, הרי הוא מזכיר לה בשעת הנסיון את החלטתה, ומכאן כחו להרחיקה מן העבירה.

"אותן מצעות שהציעה לו באיסור [לפני שחזר בתשובה ולפני שנתגיירה היא], הציעה לו בהיתר, זה מתן שכרו בעולם הזה, ולעולם הבא איני יודע כמה" (מנחות מד א), "אותן מצעות" - הן לזכרון תמיד מה היה מצבו אז והשינוי שחל בו מאותו יום ואילך, והן הן שכרו בעולם הזה.

"וישמע יתרו" (שמות יח א) - "מה שמועה שמע ובה, קריעת ים סוף וכו'" (רש"י שם), השמועה עוררתו עד כדי שנהפך לגמרי והתגייר ונכנס תחת כנפי השכינה, ואילו: "אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נגמו כל ישיבי כנען" (שמות טו טו), גם הם נזדעזעו לשעה, "נבהלו" ו"יאחזמו רעד", ואיה הם, ברשעים נשארו כמו שהיו.

וכן ראינו בעינינו את ההתעוררות הגדולה שאחזה בכולנו בעת ההצלה במלחמה האחרונה, אך מאחר שלא ידענו לנצלה ולשמרה כמו שצריך, נשאר הכל כפי שהיה.

הדרך לשמור על העליה שיש לאדם בשעת רצון והתעוררות, היא על ידי שיזכיר לעצמו תמיד את ההרגש שהיה בלבו אז, וכענין "נעץ חרב", וכשיזכור את הרגע ההוא תמיד וישמור בלבו את ה"שעה האחת", יוכל לקנות על ידה את עולמו.

בפי קרה ישרים שיו

42

אולם, מאידך "והיו לאות לבני ישראל". נחשון בן עמינדב וחבריו אנשי שם, יצרו הטעם להסחף באש המחלוקת לחלוק על השליח ועל משלחו. מחלוקת שלא לשם שמים, פרשה עגומה, והאמת תעמוד לעד - שכל מחלוקת שאינה לשם שמים כמחלוקת קורח ועדתו אין סופה להתקיים. ואילו מחלוקת לשם שמים כמחלוקת שמאי והלל שנאמר בה "אלו ואלו דברי אלקים חיים" - סופה להתקיים.

פרשה נוראה זו ותוצאותיה - כליה, עונש נצחי שעומד וניצב, אובדן של נשיאי העדה קרואי מועד אנשי שם!

מכאן, עד כמה עלינו לנוס מפני המחלוקת גם כאשר בטוחים אנו שהצדק עמנו, ללא שום ספק, באופן מוחלט...

עזוב נא בן אדם, עזוב נא!

43

The pasuk (Mishlei 3:17) says Its (the Torah's) ways are ways of pleasantness and all of its pathways are peace. A person involved in a machlokes is not on the way of pleasantness; he is "ah farblungeter" - a person who is totally lost. He must ask himself, "Where am I going? How did I get on this path of machlokes, which is so far removed from the pleasant way of Torah living? How can I get back to the peaceful path and leave this one, which can only lead me to sorrow and misery?"

44

This is a concept that mechanchim must teach their students when they are young. Machlokes is destructive and must be avoided at all costs. One who is enmeshed in it has no life; moreover, his purpose on this world is not being fulfilled. Just as a wild-fire destroys everything in its path, so too does machlokes. This is the tragic lesson of the incident of Korach and his followers.

[ע' הגדה מראה כהן דף קמ"ו]